

Řízení obranných zdrojů

Finanční kontrola

Obsah

1. Finanční kontrola – teoretické vymezení
2. Systém finanční kontroly ve veřejné správě
3. Veřejnosprávní kontrola
4. Finanční kontrola podle mezinárodních smluv
5. Vnitřní kontrolní systém

1. Finanční kontrola – teoretické vymezení

- Pojem **kontrola** se využívá v téměř všech oblastech společenských, technických či přírodních věd.
- Zároveň je kontrola součástí všech právních řádů států a je tedy prováděna v nejrůznějších oblastech.
- Základním principem kontroly je zpětná vazba, sledování správnosti či evidence v průběhu nějaké činnosti.
- Druhů kontrol je mnoho např. kontrola finanční, správní, parlamentní, účetní, externí.

1. Finanční kontrola – teoretické vymezení

Kontrola zahrnuje tři základní řídicí funkce:

- počátek kontroly,
- jádro kontroly (komparace zamýšleného a skutečného stavu) ,
- konec kontroly (vyjasnění zamýšlených a skutečných příčin, které vedly k výsledku).

1. Finanční kontrola – teoretické vymezení

Kontrolu lze chápat jako komplex činností skládající se ze čtyř základních druhů činností – etap:

- Zjištění skutečného stavu;
- Zjištění závazného stavu;
- Porovnávání provedení se záměrem s cíli zjištění jejich shody či neshody;
- Objasnění příčin shody či neshody mezi provedením a záměrem.

1. Finanční kontrola – teoretické vymezení

Dále rozlišujeme jednotlivé funkce kontroly:

- **Poznávací funkce** – pro stanovení cíle je třeba znát rozhodné skutečnosti.
- **Zjišťovací funkce** – zjištění odchylek a jejich odstranění.
- **Hodnotící funkce** – je úkolem kontrolních orgánů.
- **Nápravná funkce** – přijímání různých opatření v důsledku porušování právních norem.

1. Finanční kontrola – teoretické vymezení

Finanční kontrola

- Finanční kontrola je subsystémem kontroly, jejíž náplní je především kontrola finančního řízení a nakládání s finančními prostředky.
- Tato finanční činnost může být realizována jak v oblasti veřejnoprávní (státními subjekty), tak i v oblasti soukromoprávní.

1. Finanční kontrola – teoretické vymezení

*„**Finanční kontrolu** chápeme jako činnost příslušných státních a jiných orgánů, jejímž obsahem je porovnávání daného stavu v jednotlivých oblastech finančních vztahů se stavem, který předpokládají platné finančněprávní předpisy v zájmu zjištění příčin, proč se daný stav nekryje s předpokládaným stavem a stanovení opatření na odstranění takového nesouladu.“*

MRKÝVKA, P.a kol. Finanční právo a finanční správa 2. díl, Brno: Masarykova univerzita, 2004 s. 351, 352.

1. Finanční kontrola – teoretické vymezení

Finanční kontrolu lze rozlišovat z mnoha hledisek:

- v zaměření na rozsah kontroly ji lze dělit na **komplexní** a **dílčí**;
- podle vztahu rozhodnutí a jeho následkům pak na kontrolu **koncepční** a **operativní**;
- dle množství pozorovaných jevů na kontrolu **globální** a **individuální**;
- kontrolu lze dělit na **vnitřní** a **vnější** a to ve vztahu kontrolujícího subjektu a dané kontrolující činnosti;

Pokračování

1. Finanční kontrola – teoretické vymezení

- podle toho jak se získávají informace, jde o kontrolu **přímou** a **nepřímou**;
- dle časového hlediska, dělíme kontrolu na **předběžnou**, **průběžnou** a **následnou**.
- s předchozím dělením úzce souvisí kontrola **soustavná** a **občasná**, neboť určuje dobu trvání kontroly.

2. Systém finanční kontroly

Systém finanční kontroly v ČR je upraven následujícími dokumenty:

- Zákon č. 320/2001 Sb., o *finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole)*, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 416/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 320/2001 Sb., o *finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole)*, ve znění pozdějších předpisů.

2. Systém finanční kontroly

Finanční kontrola má za cíl zajistit finanční řízení a nakládání s veřejnými prostředky tak, aby byly vynaloženy hospodárně, účelně a efektivně. Tím slouží k ochraně veřejných prostředků před zneužitím.

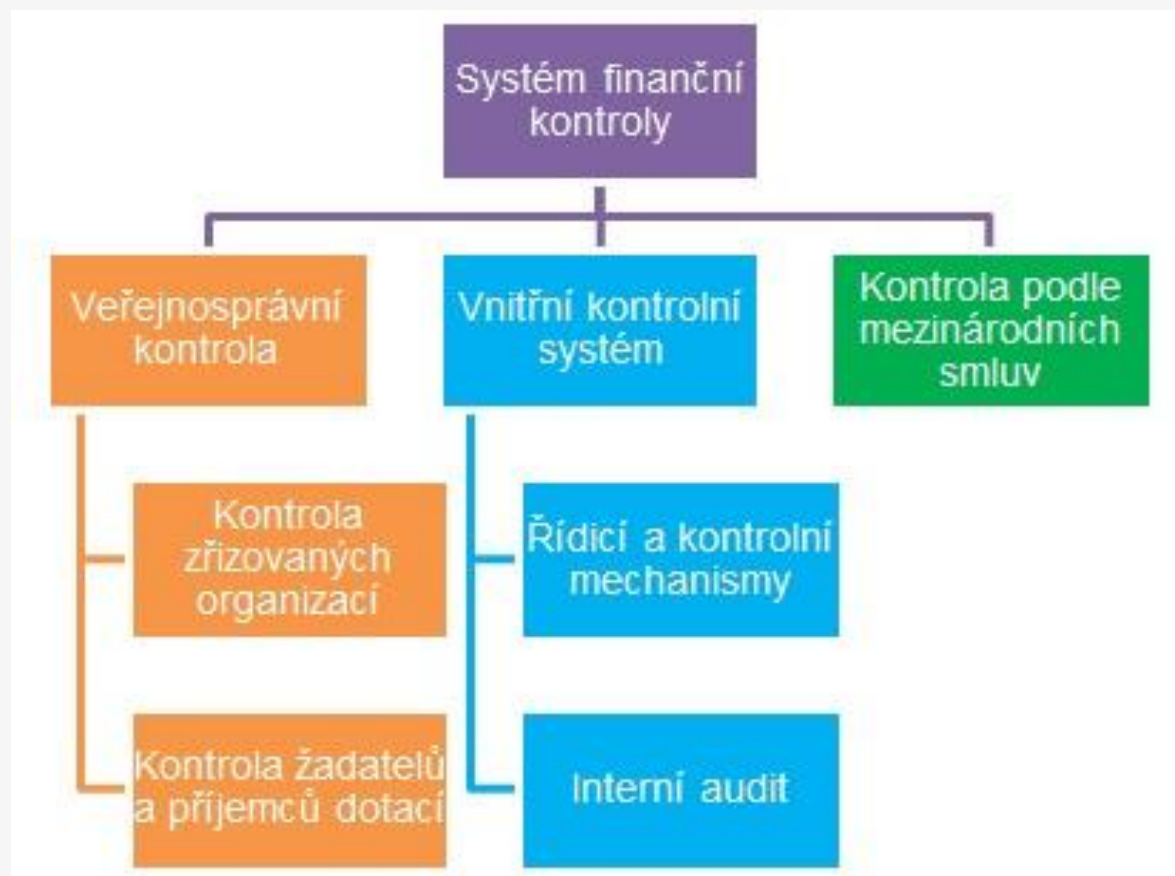
Systém se skládá ze tří podsystémů:

- veřejnosprávní kontrola;
- vnitřní kontrolní systém;
- systém finanční kontroly vykonávané podle mezinárodních smluv.

Systém finanční kontroly

Zdroj: Ministerstvo financí. *Systém finanční kontroly* [online]. 2017 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/kontrola-verejnych-financi/financni-kontrola/system-financni-kontroly>

2. Systém finanční kontroly

Hlavními cíli finanční kontroly je prověřovat:

- dodržování právních předpisů a opatření přijatých orgány veřejné správy v mezích těchto předpisů při hospodaření s veřejnými prostředky k zajištění stanovených úkolů těmito orgány,
- zajištění ochrany veřejných prostředků proti rizikům, nesrovnalostem nebo jiným nedostatkům způsobeným zejména porušením právních předpisů, nehospodárným, neúčelným a neefektivním nakládáním s veřejnými prostředky nebo trestnou činností,

Pokračování

2. Systém finanční kontroly

- včasné a spolehlivé informování vedoucích orgánů veřejné správy o nakládání s veřejnými prostředky, o prováděných operacích, o jejich průkazném účetním zpracování za účelem účinného usměrňování činnosti orgánů veřejné správy v souladu se stanovenými úkoly,
- hospodárný, efektivní a účelný výkon veřejné správy.

2. Systém finanční kontroly

Organizační zajištění finanční kontroly

Odpovědnost za organizování a řízení finanční kontroly mají vedoucí orgánů veřejné správy, přičemž jsou povinni zejména:

- organizovat finanční kontrolu tak, aby byla zajištěna přiměřená jistota, že tato kontrola podává včasné a spolehlivé informace o hospodaření;
- zajistit, aby byly vyloučeny nežádoucí zásahy směřující k ovlivnění zaměstnanců vykonávajících finanční kontrolu;
- sledovat a vyhodnocovat výsledky finanční kontroly a při zjištění nedostatků neprodleně přijímat konkrétní opatření k nápravě.

2. Systém finanční kontroly

Subjekty kontroly ve veřejné správě

- **Oprávněnými subjekty** jsou zpravidla orgány veřejné správy, tedy kontrolní orgány, které mají pravomoc vykonávat finanční kontrolu u subjektů povinných.
- Za **subjekty povinné** považujeme kontrolované osoby, kterými mohou být jak osoby fyzické, tak i právnické, které jsou žadateli o veřejnou finanční podporu nebo jejími příjemci.
- Dále mezi subjekt kontroly lze řadit **osobu povinnou spolupůsobit** při výkonu finanční kontroly.
 - Jedná se o fyzickou nebo právnickou osobu podílející se na dodávkách zboží nebo služeb hrazených z veřejných výdajů nebo z veřejné finanční podpory.

2. Systém finanční kontroly

Vymezení základních pojmů dle zákona o finanční kontrole

- **Orgánem veřejné správy** se rozumí organizační složka státu, která je účetní jednotkou podle zvláštního právního předpisu, státní příspěvková organizace, státní fond, územní samosprávný celek, městská část hlavního města Prahy, příspěvková organizace územního samosprávného celku nebo právnická osoba, zřízená na základě zvláštního právního předpisu, která hospodaří s veřejnými prostředky.
- **Vedoucím orgánem** veřejné správy se rozumí osoba či orgán, který je oprávněný jednat jménem státu, územního samosprávného celku nebo fyzické či právnické osoby.

Pokračování

2. Systém finanční kontroly

- **Veřejnou finanční podporou** mohou být dotace, příspěvky, návratné finanční výpomoci a další prostředky, které jsou poskytnuty ze státního rozpočtu, z rozpočtů územních samosprávných celků. Dále tím mohou být také státní záruky či finanční podpora formou slevy na dani, osvobození od cla, prostředků Národního fondu nebo finanční zdroje poskytnuté ze zahraničí prostřednictvím mezinárodní smlouvy.
- **Poskytovatelem veřejné finanční podpory** je orgán veřejné správy, který má dle právních předpisů pravomoc poskytovat tuto podporu.

2. Systém finanční kontroly

Kontrolní metody uplatňované při výkonu finanční kontroly:

- a) zjištění skutečného stavu hospodaření s veřejnými prostředky a jeho porovnání s příslušnou dokumentací;
- b) sledování správnosti postupů při hospodaření s veřejnými prostředky;
- c) šetření a ověřování skutečností týkajících se operací;
- d) kontrolní výpočty;
- e) analýza údajů ve finančních výkazech nebo jiných informačních systémech a vyhodnocení jejich vzájemných vztahů.

2. Systém finanční kontroly

Kontrolními postupy jsou uspořádané úkony finanční kontroly, prostřednictvím kterých se na základě zvolených kontrolních metod shromažďují, třídí, vyhodnocují a dokumentují významné informace.

- Schvalovací postupy
- Operační postupy
- Hodnotící postupy
- Revizní postupy

3. Veřejnosprávní kontrola

Veřejnosprávní kontrolu vykonávají Ministerstvo financí ČR , správci kapitol veřejného rozpočtu a územní samosprávné celky u podřízených organizací a také u žadatelů a příjemců veřejné finanční podpory. MF ČR vykonává veřejnosprávní kontrolu u:

- organizačních složek státu,
- státních fondů,
- Regionálních rad regionů soudržnosti,
- ostatních státních organizací,
- poskytovatelů veřejné finanční podpory, s výjimkou územních samosprávných celků,
- žadatelů o veřejnou finanční podporu a u příjemců této podpory,
- právnických a fyzických osob, které využívají prostředky Evropské unie.

3. Veřejnosprávní kontrola

- Předmětem veřejnosprávní kontroly je kontrola skutečností, které jsou rozhodující pro hospodaření s veřejnými prostředky, zejména při vynakládání veřejných výdajů včetně veřejné finanční podpory u žadatelů a příjemců veřejné finanční podpory.
- Do systému veřejnosprávní kontroly spadá i výkon auditu podle přímo použitelných předpisů Evropské unie v odpovědnosti Auditního orgánu.

3. Veřejnosprávní kontrola

- **Předběžná kontrola** posuzuje, zda plánované a připravované operace jsou v souladu s právními předpisy, uzavřenými smlouvami, schválenými rozpočty a ostatními dokumenty, které využívají veřejných prostředků.
- **Průběžná kontrola** prověřuje, zda kontrolované osoby neporušují stanovené podmínky či postupy schválených operací. Dále zda dané osoby evidují zápisy v příslušných informačních systémech řádně a včas.
- **Následná kontrola** se vykonává až po vyúčtování operací. Kontrolní orgány především sledují, zda údaje o pohybu veřejných prostředků odpovídají skutečnosti. Jestli jsou dodržovány principy hospodárnosti, účelnosti a efektivnosti.

3. Veřejnosprávní kontrola

Podávání zpráv o výsledcích finanční kontroly

- MF ČR předkládá vládě návrh státního závěrečného účtu spolu s roční zprávou o výsledcích finančních kontrol.
- Současně daná zpráva je předložena Nejvyššímu kontrolnímu úřadu.
- Orgán veřejné správy předkládá roční zprávu o výsledcích finančních kontrol MF ČR.
- Kontrolní orgány mají za povinnost informovat MF ČR, pokud dojde v průběhu finanční kontroly k závažnému zjištění (§ 22 odst. 5 zákona o finanční kontrole), časová lhůta je stanovena na období do jednoho měsíce od skončení dané finanční kontroly.

4. Finanční kontrola podle mezinárodních smluv

- Zahrnuje jen kontrolu prováděnou ze strany mezinárodních organizací podle mezinárodních smluv v případě, že tyto mezinárodní organizace poskytují na území ČR finanční prostředky.
- Ustanovení mělo význam zejména v době před vstupem ČR do Evropské unie.
- V současnosti může jít například o kontrolu prováděnou ze strany Severoatlantické aliance.

4. Finanční kontrola podle mezinárodních smluv

- Severoatlantická aliance v rámci svých promočních a výzkumných programů nabízí účastníkům z členských i nečlenských zemí možnosti finanční účasti na akademických projektech, vědecké spolupráci či aktivitách nevládních organizací.
- Na základě mezinárodních dohod, kterými je ČR vázána, musí být těmto mezinárodním organizacím umožněno ověřování nebo poskytnuta spolupráce při prověřování poskytovaných prostředků.

5. Vnitřní kontrolní systém

- **Vnitřní kontrolní systém** probíhá uvnitř každé organizace veřejné správy jako integrální součást jejího řízení a skládá se z *řídících a kontrolních mechanismů* a *interního auditu*.
- **Řídícím a kontrolním mechanismem** se rozumí jakékoli opatření nebo postup přijatý za účelem poskytnutí přiměřeného ujištění, že rizika související zejména s hospodařením s veřejnými prostředky jsou ošetřena.
- např. řízení rizik, procesy řídicí kontroly, nastavení podpisových oprávnění, opatření organizační povahy nebo reporting.

5. Vnitřní kontrolní systém

Za nastavení **vnitřního kontrolního systému** je odpovědný každý vedoucí zaměstnanec, který je povinen:

- Stanovit rozsah odpovídajících pravomocí a odpovědností vedoucích a ostatních zaměstnanců při nakládání s veřejnými prostředky.
- Zajistit oddělení pravomocí a odpovědností při přípravě, schvalování, provádění a kontrole operací.

Pokračování

5. Vnitřní kontrolní systém

- Zajistit, aby o všech operacích a kontrolách byl proveden záznam a vedena příslušná dokumentace.
- Přijmout veškerá nezbytná opatření k ochraně veřejných prostředků.
- Zajistit hospodárné, efektivní a účelné využívání veřejných prostředků.
- Sledovat a zajišťovat plnění rozhodujících úkolů orgánu veřejné správy k dosažení schválených záměrů a cílů.

5. Vnitřní kontrolní systém

Vnitřní kontrolní systém v orgánech veřejné správy tvoří:

- řídicí kontrola;
- interní audit.

5. Vnitřní kontrolní systém

Řídicí kontrola

- Řídicí kontrola je součástí vnitřního řízení orgánu veřejné správy.
- Kontrola začíná přípravou operací před schválením, pokračuje průběžným sledováním daných operací a končí vypořádáním a vyúčtováním.
- Účelem řídicí kontroly je, aby subjekty mající pravomoc rozhodovat, měly dostupné informace potřebné k učinění kvalifikovaného rozhodnutí.
- Řídicí kontrola probíhá u všech příjmových a výdajových operací.

5. Vnitřní kontrolní systém

Funkce spojené s řídicí kontrolou:

- **Příkazce operace** je většinou vedoucí zaměstnanec nebo jiný pověřený zaměstnanec, jeho role je schvalovací.
- **Správce rozpočtu** je určený vedoucí zaměstnanec organizačního útvaru nebo jiný pověřený zaměstnanec, který nese odpovědnost za správu rozpočtu orgánu veřejné správy.
- **Hlavním účetním** je vedoucí zaměstnanec organizačního útvaru nebo jiný určený zaměstnanec, který má odpovědnost za vedení účetnictví.

5. Vnitřní kontrolní systém

Předběžná řídicí kontrola

- Je kontrolou plánovaných a připravovaných operací.
- Tento druh kontroly nepřipouští slučování funkcí.
- Zajišťuje tedy rozdělení pravomocí uvnitř orgánu veřejné správy a odděluje tak funkci příkazce operací, správce rozpočtu a hlavního účetního.
- Výjimku tvoří pouze situace, kdy je správce rozpočtu a hlavní účetní jednou osobou - sloučení funkcí se vyskytuje většinou u malých obcí.

5. Vnitřní kontrolní systém

Průběžná a následná kontrola

- Je zajišťována uvnitř orgánu veřejné správy vedoucími zaměstnanci organizačních útvarů nebo pověřenými zaměstnanci k hospodaření s veřejnými prostředky.
- Zjistí-li dané osoby, že s veřejnými prostředky je nakládáno neehospodárně, neefektivně a neúčelně nebo v rozporu s právními předpisy, oznámí dané zjištění neprodleně písemně vedoucímu zaměstnanci.
- Vedoucí zaměstnanec má povinnost učinit opatření k nápravě těchto nedostatků, aby byl zabezpečen řádný výkon kontroly.

5. Vnitřní kontrolní systém

Interní audit

Je nezávislé přezkoumávání a vyhodnocování operací vnitřního kontrolního systému orgánu veřejné správy, které zjišťuje:

- zda jsou dodržovány právní předpisy, přijatá opatření a stanovené postupy v činnosti orgánů veřejné správy,
- zda rizika vztahující se k činnosti orgánů veřejné správy jsou včas rozpoznána,
- zda jsou přijímána odpovídající opatření k jejich vyloučení nebo zmírnění,
- zda jsou plněna provozní a finanční kritéria.

5. Vnitřní kontrolní systém

Interní audit je v souladu se zákonem o finanční kontrole trojího druhu:

- a) **finanční audit** zjišťují, zda všechny položky vykázané v účetních či finančních výkazech skutečně zobrazují veškerý majetek a současně i jiné zdroje a řádné hospodaření a nakládání s nimi.
- b) **audit systémů** prověřují a vyhodnocují systémy zajištění příjmů, týkající se orgánů veřejné správy, dále zabezpečení řádné správy a financování veřejných prostředků a v neposlední řadě vymáhání pohledávek.
- c) **audit výkonu** zjišťují, zda jsou jednotlivé operace v souladu s principy hospodárnosti, efektivnosti a účelnosti.

Studijní literatura

- MRKÝVKA, Petr. *Finanční právo a finanční správa 2. díl*, Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3579-x.
- ŠEBESTOVÁ, Jarmila. *Kontrolní systém veřejné správy a veřejného sektoru*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2008. ISBN 978-80-7248-460-7.
- GRÚŇ, Ľubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. Praha: Linde, 2004. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 80-7201-474-9.
- Zákon č. 320/2001 Sb., *o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole)*, ve znění pozdějších předpisů

- Vyhláška č. 416/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 320/2011 Sb., *o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonu (zákonu o finanční kontrole)*, ve znění pozdějších předpisů
- Ministerstvo financí. *Systém finanční kontroly* [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/kontrola-verejnych-financi/financni-kontrola/system-financni-kontroly>

Úkoly pro samostatnou práci:

1. Objasněte pojem finanční kontroly, definice, funkce.
2. Popište systém finanční kontroly.
3. Charakterizujte veřejnosprávní kontrolu.
4. Objasněte vnitřní kontrolní systém dle zákona o finanční kontrole.